
KONGRESY – SYMPOZIA – KONFERENCE

35. SVĚTOVÝ KONGRES VOJENSKÉ MEDICÍNY VE WASHINGTONU

Leo KLEIN

Ve dnech 12. až 17. 9. 2004 se v hlavním městě USA Washingtonu uskutečnil již 35. světový kongres vojenské medicíny. Tyto kongresy jsou pořádány ve dvouletých intervalech pod záštitou Mezinárodního výboru vojenské medicíny (International Committee of Military Medicine – ICMM) v některé z členských zemí. ICMM je největší a nejstarší mezinárodní organizací vojenských lékařů. Byla založena v roce 1921 představiteli vojenských zdravotnických služeb osmi zemí – Belgie, Brazílie, Francie, Itálie, Španělska, Švýcarska, Velké Británie a USA – v reakci na zdravotnické důsledky první světové války. Nové způsoby boje do té doby největší světové válečné katastrofy – bombardování z letounů, první použití chemických zbraní (yperit), pozici zákopová válka – znamenaly statisíce obětí, nové druhy poranění i nemocí. Ve snaze zlepšit úroveň poskytované zdravotnické péče v armádách vzniká tato mezinárodní společnost, která dnes sdružuje zdravotnické služby armád 110 zemí celého světa. Od roku 1952 je spolupracujícím statutárním členem Světové zdravotnické organizace (WHO) a Mezinárodního výboru červeného kříže (ICRC).

Společnost vydává svůj časopis *Revue Internationale des Services de Santé des Forces Armées* (ISSN 0035-3469), letos vychází již 77. ročník. Oficiálními jazyky výboru i kongresů jsou angličtina, francouzština a španělština. Česká republika (dříve Československo), je aktivním členem organizace od 30. let minulého století s pravidelnou účastí na většině mezinárodních akcí.

Letošního kongresu se zúčastnilo více než 400 delegátů ze 70 zemí. Vedoucím tématem jednání byla Humanitární pomoc při živelních a civilizačních katastrofách (Humanitarian assistance for natural and man-made disasters). Podrobnější tematické okruhy byly sestaveny do 6 skupin. Pro větší přesnost ponechávám jejich znění v angličtině:

1. Military humanitarian assistance
2. Infectious diseases

3. New concepts and technologies in military medicine
4. Medical preparedness and crisis response
5. Public health and preventive medicine
6. General military health and organization of medical services.

Rád bych se několika slovy zmínil o přípravě odborné části kongresu, která byla pro mne velmi cennou zkušeností. Více než rok před termínem konání kongresu byl sestaven 15členný mezinárodní vědecký organizační výbor, který zahrnoval zástupce všech kontinentů. Měl jsem tu čest v něm pracovat jako jeden ze tří Evropanů. Výbor se poprvé sešel na dvoudenní schůzce v říjnu 2003, stanovil tematické okruhy, strategii hodnocení a výběru příspěvků, určil pracovní skupiny členů, kteří budou hodnotit anonymně zaslaná abstracta. Sestavil se okruh významných odborníků, kteří připadali do úvahy pro přednesení vyžádaných přednášek atd. Veškerá další práce probíhala distančním způsobem, pomocí elektronické pošty. Každý člen výboru hodnotil téměř 200 abstractů podle stanovených skórovacích kritérií:

1. Originality
2. Scientific or practical merit
3. Importance/Significance
4. Conclusions logical and justified
5. Applicability to meeting theme
6. Military relevance

V závěru hodnocení doporučil formu prezentace (ústní sdělení, poster, publikace v tisku) či nepřijetí práce. Z celkového počtu zaslaných abstractů bylo odmítnuto asi 10 procent. Na třídenní schůzce v květnu 2004 byly z přijatých příspěvků sestaveny tematické bloky přednášek, byli určení předsedající jednotlivých sekcí, potvrzení pozvaní mluvčí pro plenární zasedání, uskupeny posterové sekce a byl sestaven definitivní odborný program kongresu.

Každodenní dopolední program byl vyhrazen plenárním zasedáním a sdělením pozvaných přednášejících. Ti byli z úrovně asistenta ministra obrany USA pro zdravotnickou problematiku, představitelů WHO, ICRC, národního Centra pro kontrolu chorob a prevenci (CDC – Atlanta, USA), vládních pověřenců pro zdravotnické programy, např. pro boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími infekčními chorobami apod. Všichni řečníci se shodli na tom, že lidstvo celého světa čelí novým globálním hrozbám, které neznají hranic mezi státy. Jako příklad byly uvedeny infekční nemoci, které jsou celosvětově druhou nejčastější příčinou úmrtí (v 26 %) těsně za kardiovaskulárními chorobami (v 29 %) a před nádory. Na AIDS zemřely v roce 2003 téměř 3 milióny osob, přičemž dalších 5 miliónů bylo nově infikováno virem HIV. V současné době se počet infikovaných osob odhaduje na 38 miliónů, denně ve světě na AIDS umírá 8000 lidí! Tento stav má kromě zdravotních aspektů i devastující účinky na ekonomiku a společnost jednotlivých zemí.

V několika sděleních byla zmíněna možnost zneužití infekčních agens teroristickými organizacemi, diskutovalo se o způsobech a možnostech připravenosti na podobné akce. Hrozí neustále nové způsoby zneužití biologických prostředků, např. byl zmíněn nový pojem „kontejnerový terorismus“. Dopolední program probíhal v 8 paralelních sekcích zaměřených již na užší tematické okruhy.

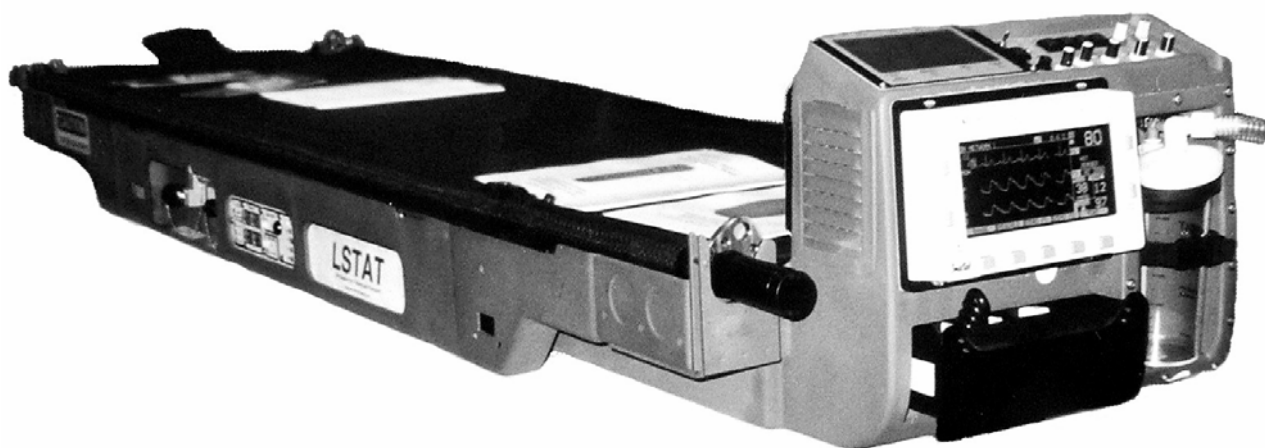
Není možné v krátkém sdělení obsáhnout náplň čtyřdenního jednání, proto jen shrnutí z několika oblastí. K hlavnímu tématu, humanitární asistenci vojenských složek při katastrofách, bylo opakovaně potvrzeno, že především vojenské zdravotnictví se musí aktivně zapojovat do řešení těchto situací. Vojenská zdravotnická služba disponuje dobře vycvičeným personálem, technickým vybavením, logistickým zázemím a vysokým stupněm pohotovosti. Úzká spolupráce s dalšími vládními i nevládními organizacemi je přitom nejen nutná, ale i žádoucí. Stále narůstající podíl asistence vojenských organizací je plně v kontextu s jevem, který celosvětově pozorujeme od konce studené války a po pádu „železné opony“ v Evropě, který bývá charakterizován jako „role of military in non-military situations“.

Úzce související otázky spojené se vzděláváním, přípravou a výcvikem vojenských lékařů a zdravotníků byly dalším důležitým předmětem zájmu delegátů. Jednoznačně převládá názor, že zvláštní a mimořádné požadavky na lékaře a zdravotnický personál kladené na ně v polních podmínkách, zejména

v podmínkách ozbrojených konfliktů, vyžadují speciální, systematický a dlouhodobý trénink a přípravu. Poskytování zdravotnické péče v nejrůznějších nezvyklých klimatických, epidemiologicko-hygienických, náboženských, kulturních a jazykových podmínkách, s limitovaným množstvím personálního a technického vybavení je jedním z hlavních rozdílů oproti medicíně mírové, pracující s plným komfortem fungující sítě zdravotnických zařízení.

Problematika dnešního celosvětového trendu úzkých specializací v medicíně byla široce rozebírána v diskusích o nutnosti všestranné přípravy vojenských lékařů, především chirurgů, internistů a anesteziologů. Jednotlivé země přistupují k tomuto problému různým způsobem. U uvedených odborností je většinou požadována příprava na specializovaných pracovištích systémem rotačních stáží. Například velmi časté jsou postgraduální edukační kurzy vojenských chirurgů a anesteziologů v traumacentrech v Jihoafrické republice, kde je možno se prakticky denně setkat například se střelnými, bodnými a dalšími zraněními, která se v tak hojném počtu nevyskytují v jiných zemích (např. v Evropě). K oběma tématům v diskusi zazněly i poznatky zdravotnické služby Armády České republiky, která má od počátku 90. let 20. století bohaté zkušenosti z humanitárních misí v zahraničí (v posledních dvou letech působení zejména 6., 7., a 11. polní nemocnice a polního chirurgického týmu v Afghánistánu a Iráku). Při přípravě vojenských lékařů, zubních lékařů a farmaceutů i dalších zdravotnických profesionálů je ve světě dobře známa a oceňována více než padesátiletá tradice a vysoká úroveň práce Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové, nyní Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany. Podobným způsobem pracuje v pregraduálním vzdělávání i renomovaná americká Uniformed Services University of the Health Sciences (USUHS) v Bethesdě v Marylandu, která jako jediná v USA připravuje vojenské lékaře společně pro armádu, letectvo i námořnictvo.

Nedílnou součástí kongresu byla doprovodná výstava firem vyrábějících zdravotnickou techniku, farmaceutické a jiné výrobky využitelné v polních podmínkách medicíny katastrof. I zde bylo možno pozorovat dynamický rozvoj posledních let v oblasti informačních technologií, miniaturizace a kontejnerizace polních zdravotnických souprav. Jako příklad může sloužit tradiční součást a základ zdravotnické dokumentace raněného nebo nemocného vojáka, tzv. zdravotnická průvodka. V nejmoder-

Obr. 1: Supermoderní nosítka = mobilní jednotka intenzivní péče

nější verzi se jedná o magnetickou čipovou kartu velikosti 4x6 cm, kterou má voják zavěšenu na krku a do níž ošetřující zdravotník ukládá základní diagnostické a léčebné údaje o poskytnutém rozsahu pomoci. V určitých případech je možno tyto údaje synchronně přenášet a zaznamenávat na vyšší zdravotnické etapě, kde je personál takto informován o stavu pacienta, který bude na pracoviště dopraven ještě před tím, než se tam objeví. K zabezpečení transportu pacientů se selhávajícími životními funkcemi jsou dnes k dispozici i moderní nosítka (viz obr. 1), která již vlastně představují mobilní monitorovací jednotku, jež umožňuje plynulé sledování kardiálních a respiračních parametrů, včetně umělé plicní ventilace. Pro polní praxi velmi užitečným zjednodušením byla nabídka možnosti využití endoskopických přístrojů bez nutnosti sterilizace. Veliká pozornost byla věnována rozvoji telemedicíny, zkráceně nyní označované v širších souvislostech jako „e-medicine“.

Závěrem je možno konstatovat, že kongres proběhl na vysoké odborné i společenské úrovni, splnil

úkoly a cíle, které si organizátoři i celý Mezinárodní výbor vojenské medicíny předem stanovili. Účastníci kongresu měli vynikající možnost vytvořit si ucelený obraz o současném stavu vojenské medicíny ve světě a seznámit se s jejími vývojovými trendy pro bližší i vzdálenější budoucnost. Abstrakta přednášek je možno nalézt na internetové adrese <https://www.icmm-cimm2004.osd.mil/congress/>. Příští, v pořadí 36. světový kongres vojenské medicíny se uskuteční na půdě Vojenské lékařské akademie v Sankt Peterburku v Ruské federaci.

Korespondence: Doc. MUDr. Leo Klein, CSc.
Klinika popáleninové medicíny
3. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice
Královské Vinohrady
Šrobárova 50
100 34 Praha 10
e-mail: klein@fnkv.cz

Do redakce došlo 7. 10. 2004